

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 października 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił A. D. prawa do emerytury.

Decyzja została wydana na podstawie art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017 roku, poz.1383 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8 poz.43 ze zm.).

W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał, iż ubezpieczony na wymagane 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach udowodnił 9 lat 3 miesiące i 20 dni. Do stażu pracy w szczególnych warunkach Zakład zaliczył okres zatrudnienia w (...) V. od 6 lipca 1983 roku do 30 listopada 1992 roku.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury.

Podał, iż do stażu pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć również zatrudnienie w Zakładach (...) w Z., w których pracował jako ślusarz – krajacz metali, przerabiacz mas formierskich i formierz.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. wniósł o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony A. D. urodził się (...).

W dniu 13 października 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę.

W złożonym wniosku ubezpieczony wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. (wniosek – k.1-6 akt ZUS)

Sumaryczny staż ubezpieczeniowy A. D. na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 25 lat 1 miesiąc i 22 dni. (karta przebiegu zatrudnienia – k.10 akt ZUS)

Do stażu pracy w szczególnych warunkach Zakład zliczył zatrudnienie ubezpieczonego w Zakładach (...) od dnia 6 lipca 1983 roku do dnia 30 listopada 1992 roku.

Do stażu pracy w szczególnych warunkach w Zakładach (...) nie zaliczył okresów niewykonywania pracy za które wypłacono zasiłek chorobowy:

- od 25 czerwca do 1 lipca 1992 roku,
- od 24 sierpnia do 18 września 1992 roku,
- od 6 do 10 listopada 1992 roku - łącznie 1 miesiąc i 8 dni. (karta przebiegu zatrudnienia – k.10 akt ZUS)

W okresie od 1 września 1972 roku do 31 maja 1983 roku ubezpieczony był zatrudniony w Zakładach (...) w Z.. (świadczenie pracy – k.5 akt ZUS)

Zakład ten zajmował się produkcją maszyn i urządzeń dla przemysłu włókienniczego i spożywczego. (zeznania świadków: J. W. min.00:19:20-00:26:42 i A. M. (1) min.00:26:42-00:34:26 protokół z 14.02.2018 r.)

Zakład (...) w Z. podlegał Ministrowi Hutnictwa i (...) Metalowego. (pismo z 11.1982 r. – akta osobowe, k.19)

Ubezpieczony został zatrudniony w Zakładach (...) w Z. od dnia 1 września 1972 roku jako uczeń w zawodzie ślusarza. Szkolenie trwało 3 lata. W dniu 18 czerwca 1975 roku ubezpieczony złożył egzamin z zakresu programu szkolenia.

W okresie nauki ubezpieczony 3 dni w tygodniu uczył się w szkole, a pozostałe 3 dni pracował. (umowa, zaświadczenie, protokół posiedzenia komisji – akta osobowe, k.19, zeznania ubezpieczonego min.00:02:27-00:16:12 w zw. z min.00:35:07 protokół z 14.02.2018 r.)

Od dnia 20 czerwca 1975 roku ubezpieczony został zatrudniony na podstawie umowy o pracę na stanowisku ślusarza w grupie (...).

Od dnia 10 listopada 1975 roku ubezpieczony został przeniesiony do grupy przemysłowej na stanowisko ślusarza.

Jako ślusarz ubezpieczony obsługiwał maszynę do cięcia mechanicznego rur, kątowników. (umowa o pracę, angaże – akta osobowe k.19, zeznania ubezpieczonego min.00:02:27-00:16:12 w zw. z min.00:35:07 protokół z 14.02.2018 r.)

W okresie od 17 kwietnia 1976 roku do 8 czerwca 1976 roku ubezpieczony był tymczasowo aresztowany. (świadcstwo zwolnienia – akta osobowe, k.19)

W okresie od 24 do 26 października 1977 roku ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego. (wniosek – akta osobowe, k.19)

Od 27 października 1977 roku do 12 listopada 1979 roku ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową. (okoliczność bezsporna)

Od dnia 13 listopada 1979 roku ubezpieczony został zatrudniony po odbyciu służby wojskowej na stanowisko ślusarza w Oddziale Przygotowawczym.

Ubezpieczony zajmował się obsługą maszyny do cięcia rur, kątowników. Wykonywał takie same prace co przed powołaniem do wojska.

W angażach do dnia 31 stycznia 1981 roku pracodawca powierzał ubezpieczonemu stanowisko ślusarza. (umowa o pracę, angaże – akta osobowe k.19, zeznania ubezpieczonego min.00:02:27-00:16:12 w zw. z min.00:35:07 protokół z 14.02.2018 r.)

Ubezpieczony wykonywał polecenia kierownika, był kierowany do prac na tokarce, na maszynie do szlifowania. Wykonywał cięcia elementów stalowych, wiercenia, tłoczenia na prasach. (zeznania świadków: J. W. min.00:19:20-00:26:42 i A. M. (1) min.00:26:42-00:34:26 protokół z 14.02.2018 r.)

Od dnia 1 lutego 1981 roku ubezpieczonemu powierzono stanowisko krajacza – ślusarza. Ubezpieczony zajmował się przygotowaniem blach, kątowników. (angaż z 1.02.1982 r. – akta osobowe, k.19, zeznania świadka A. M. (1) min.00:26:42-00:34:26 protokół z 14.02.2018 r.)

Ubezpieczony wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, stale. W zakładzie były przestoje związane z brakiem zasilania lub brakiem zleceń. Trwały do 2 dni. (zeznania świadka A. M. (1) min.00:26:42-00:34:26 protokół z 14.02.2018 r.)

Od 29 kwietnia 1982 roku powierzono ubezpieczonemu wykonywanie czynności przerabiacza mas na Odlewni (...). (angaż z 28.04.1982 r. – akta osobowe, k.19)

Od 1 sierpnia 1982 roku ubezpieczony został przeniesiony do pracy na Odlewni PO2 i zatrudniony na stanowisku przerabiacza mas formierskich. Przeniesienie nastąpiło na wniosek ubezpieczonego, który chciał nauczyć się nowego zawodu. (podanie, angaż z 27.07.1982 r. – akta osobowe, k.19)

Od 1 stycznia 1983 roku ubezpieczony został przeniesiony na stanowisko formierza. (angaż z 19.01.1983 r. – akta osobowe, k.19)

Ubezpieczony był nieobecny w pracy w dniu 26 stycznia 1983 roku. (powiadomienie – akta osobowe, k.19)

Ubezpieczony zajmował się przygotowaniem mas formierskich, zalewał formy gorącą stalą. (zeznania ubezpieczonego min.00:02:27-00:16:12 w zw. z min.00:35:07 protokół z 14.02.2018 r.)

W okresie od września 1974 roku do czerwca 1975 roku ubezpieczony miał wypłacany dodatek za szkodliwość. (karty wynagrodzeń – k.19)

Prace na odlewni, prace spawalnicze zakład kwalifikował jako prace w pierwszej grupie zaszerogowania. (zeznania świadka A. M. (1) min.00:26:42-00:34:26 protokół z 14.02.2018 r.)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z ww. dokumentów, których autentyczności ani treści merytorycznej strony nie kwestionowały.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków: A. M. (2) i J. W.. Zeznania te znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Świadcowie pracowali wspólnie z ubezpieczonym i mają wiedzę o pracy jaką wykonywał. Zeznania świadków co do rodzaju prac wykonywanych przez ubezpieczonego na stanowisku ślusarza są zgodne. Świadcowie zeznali, że ubezpieczony wykonywał prace przy cięciu, szlifowaniu, na tokarni, przy wierceniu. Prace te były zlecane pracownikom przez kierownika. Ubezpieczony w swoich zeznaniach pominął wykonywanie prac na tokarce, przy wierceniu. Z treści jego zeznań wynika, iż zajmował się wyłącznie cięciem mechanicznym. Zeznania ubezpieczonego w tej części są sprzeczne z zeznaniami świadków i tym samym nie zasługują na wiarę.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z treścią art.184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017 roku, poz.1383) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art.32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do treści art.184 ust.2 ww. ustawy, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013 roku, emerytura, o której mowa w ust.1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Prawo do emerytury na podstawie art.184 ww. ustawy przysługuje ubezpieczonemu, który na dzień wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) spełnił określone w niej wymogi stażowe, a po tej dacie osiągnął wymagany wiek, niezależnie od tego czy w chwili osiągnięcia tego wieku wykonywał pracę w szczególnych warunkach, czy wykonywał inną pracę i czy pozostawał w zatrudnieniu.

Definicja ustawowa „pracy w szczególnych warunkach” została zawarta w art.32 ust.2 ww. ustawy o emeryturach i rentach. Zgodnie z tym przepisem, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stosownie

do treści art.32 ust.4 ww. ustawy wiek emerytalny, o którym mowa w ust.1 rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie, którym osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy (w rozumieniu art.32 ust.4 ww. ustawy) należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz.43), ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ww. ustawę o emeryturach i rentach, a więc co do wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust.2 i ust.3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku, III ZP 30/01 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 roku, II UK 31/09, Lex nr 559949). Pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust.1 ww. rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze), aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Zgodnie z treścią §3 i 4 ww. rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony pracownik nie spełnia koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stałe wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 roku, II UK 306/07, Lex 528599).

W niniejszej sprawie sporne między stronami było zaliczenie do pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia ubezpieczonego w Zakładach (...) w Z. w okresie od 1 września 1972 roku do 31 maja 1983 roku.

W tym przedsiębiorstwie ubezpieczony był zatrudniony:

- od 1 września 1972 roku do 19 czerwca 1975 roku jako uczeń nauki zawodu ślusarza,
- od 20 czerwca 1975 roku do dnia 31 stycznia 1981 jako ślusarz,
- od 1 lutego 1981 roku do 29 kwietnia 1983 roku jako ślusarz – krajacz,
- od 29 kwietnia 1982 roku do 31 lipca 1982 roku jako przerabiacz mas na odlewni,
- od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1982 roku na stanowisku przerabiacza mas formierskich,
- od 1 stycznia 1983 roku do 31 maja 1983 roku jako formierz na odlewni.

W okresie od 27 października 1977 roku do 12 listopada 1979 roku ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową

W okresie od 17 kwietnia 1976 roku do 8 czerwca 1976 roku ubezpieczony był tymczasowo aresztowany.

W okresie od 24 do 26 października 1977 roku ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego, a w dniu 26 stycznia 1983 roku był nieobecny w pracy i nieobecność ta była nieusprawiedliwiona.

W załączniku A do ww. rozporządzenia w Dziale III dotyczącym prac w hutnictwie i przemyśle metalowym do pracy w szczególnych warunkach zostały zaliczone prace przy odlewie staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur polegające na przygotowywaniu mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy (pozycja 21).

Do pracy w szczególnych warunkach zostały zaliczone również prace przy obróbce plastycznej metali polegające na obsłudze agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi (pozycja 45 Dział III).

Obowiązujące w okresie zatrudnienia ubezpieczonego rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. nr 13, poz.86) do prac w pierwszej kategorii zatrudnienia zaliczało prace wymienione w dziale III prace przy odlewaniu staliwa, żeliwa przy przygotowywaniu mas formierskich i prace formierzy, prace przy plastycznej przeróbce metali przy obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi (poz.45), prace przy szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowania mechanicznego.

Odnosząc się do poszczególnych okresów zatrudnienia ubezpieczonego należy wskazać, iż nie podlega zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego od 1 września 1972 roku do 19 czerwca 1975 roku – okres praktycznej nauki zawodu ślusarza. Z ustaleń Sądu wynika, iż w tym okresie ubezpieczony uczył się w zasadniczej szkole zawodowej i pracował. Pracę wykonywał przez 3 dni w tygodniu, a 3 dni poświęcał na naukę w szkole. Okres nauki zawodu nie jest okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art.32 w związku z art.184 ww. ustawy o emeryturach i rentach, gdyż praca ucznia nie była wykonywana w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustanowionym dla danego stanowiska pracy (§2 rozporządzenia).

Zgodnie z treścią art.12 ust.3 ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45, poz.226) ubezpieczony był zobowiązany do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu. Stosownie do treści art.13 ust.1-3 ww. ustawy o nauce zawodu (...) czas pracy młodocianych w wieku od lat 15 do 16 wynosi 6 godzin na dobę i 36 godzin tygodniowo, młodocianych w wieku powyżej lat 16 obowiązuje normalny czas pracy stosowany w zakładzie pracy. Do czasu pracy młodocianych wlicza się czas doksztalcania określonego bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. W świetle ww. uregulowań nie budzi wątpliwości, że ubezpieczony miał status pracownika, również w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Kwalifikacja ta nie jest wystarczająca do uznania okresu nauki za okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach wykonywanej ze względu na obniżony czas pracy pracowników młodocianych. Uczeń przyuczony do wykonywania prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, określonych w art.32 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na zasadach określonych w §2 ust.1 Rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nadto należy wskazać, iż gdyby uznać, że przewidziana w obowiązujących przepisach dla danego stanowiska - ze względu na charakter zatrudnienia lub związane z nim warunki - norma czasu pracy w rozmiarze odbiegającym od powszechnie obowiązującego, stanowiła pełny wymiar czasu pracy, to nie można pominąć koniunktywnego wymagania wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla stanowiska, na którym takie warunki występowały (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 roku, II UK 169/10). Sąd podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 maja 2012 roku (I UK 9/12), iż „uczeń zatrudniony w celu nauki zawodu nie może wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac określonych w art.32 ust.2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia), z którymi łączy się wykonywanie zatrudnienia

na stanowisku pracy, do wykonywania której jest przyuczony. Pogląd ten został wyrażony również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2017 roku w sprawie II UK 176/16 (Legalis nr 1618094).

Z dokonanych w sprawie i niekwestionowanych ustaleń wynika, że przez okres zatrudnienia na podstawie umowy o naukę zawodu ubezpieczony pracował jako uczeń przez 3 dni w tygodniu, a przez 3 dni uczestniczył w zajęciach w szkole. Do ukończenia 16 roku życia – od dnia 1 maja 1973 roku ubezpieczony mógł pracować nie więcej niż 6 godzin (art.13 ust.1 ww. ustawy o nauce zawodu). Po ukończeniu 16 roku życia (przez 3 dni w tygodniu) ubezpieczony pracował w normalnym czasie pracy stosowanym w zakładzie.

Ubezpieczony nie mógł zatem wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac określonych w art.32 ust.2 ustawy ww. o emeryturach i rentach (o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia), z którymi łączyło się wykonywanie zatrudnienia na stanowisku pracy do wykonywania której była przyuczana.

Po zakończeniu nauki, od 20 czerwca 1975 roku ubezpieczony został zatrudniony na stanowisku ślusarza. Z ustaleń Sądu wynika, iż ubezpieczony wykonywał prace zlecone przez kierownika, zajmował się obsługą urządzeń do cięcia rur, kątowników, do szlifowania, do wiercenia, tłoczenia na prasach. Ubezpieczony wykonywał różne prace. Część zadań ubezpieczonego jak tłoczenie na prasach stanowi pracę w warunkach szczególnych, a część jak prace ślusarskie, obsługa maszyn do krojenia czy szlifowania nie.

Ww. rozporządzenie do prac w szczególnych warunkach zalicza w przemyśle metalowym prace ślusarskie ale przy remoncie wewnątrz cystern (pozycja 82) oraz prace przy szlifowaniu lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne (pozycja 78). Takich prac ubezpieczony nie wykonywał.

Niezależnie od niewykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w okresie od 20 czerwca 1975 roku do 27 października 1977 roku, z tego okresu wyłączeniu podlega:

- okres tymczasowego aresztowania od 17 kwietnia 1976 roku do 8 czerwca 1976 roku,
- okres urlopu bezpłatnego od 24 do 26 października 1977 roku,

albowiem w tych okresach ubezpieczony nie wykonywał żadnej pracy.

W odniesieniu do odbywanej przez ubezpieczonego, w trakcie pracy w ww. zakładzie pracy w okresie od 27 października 1977 roku do 12 listopada 1979 roku, zasadniczej służby wojskowej, wskazać należy, iż okres ten nie może zostać zaliczony do pracy w warunkach szczególnych.

Okres służby wojskowej podlega zaliczeniu jako okres pracy w szczególnych warunkach na podstawie art.106 ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. nr 44, poz.220 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej. Z treści art.106 tej ustawy wynikał ciężący na zakładzie pracy, który zatrudnił żołnierza w dniu powołania do służby wojskowej, obowiązek niezwłocznego zatrudnienia go na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby żołnierz zgłosi powrót do zakładu pracy. Zgodnie z treścią art.108 ust.1 ww. ustawy o powszechnym obowiązku obrony czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Szczegółowe zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały uregulowane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. nr 44, poz.318 ze zm.). Zgodnie z treścią §5 ust.1 ww. rozporządzenia (w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 1975 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, Dz.

U. nr 10, poz.61, obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 roku) żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w §2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Stosownie do treści §2 ust.1 ww. rozporządzenia zakład pracy, który zatrudnił żołnierza w dniu powołania do służby wojskowej, jest obowiązany niezwłocznie zatrudnić go na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby żołnierz zgłosi powrót do zakładu pracy. Oznacza to, że w powyższych okolicznościach taki okres służby wojskowej jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art.6 ust.1 punkt 4 ww. ustawy o emeryturach i rentach, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu §3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż przed powołaniem do służby wojskowej ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach. Po zakończeniu służby wojskowej powrócił do tego samego zakładu, na stanowisko na którym nie były wykonywane prace w szczególnych warunkach.

Okres ten nie podlega zatem zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast do pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć okres zatrudnienia ubezpieczonego:

- od 29 kwietnia 1982 roku do 31 lipca 1982 roku na stanowisku przerabiacz mas na odlewni,
- od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1982 roku na stanowisku przerabiacza mas formierskich,
- od 1 stycznia 1983 roku do 31 maja 1983 roku na stanowisku formierza na odlewni.

Niewątpliwie w tych okresach ubezpieczony wykonywał prace przy odlewaniu staliwa i żeliwa przy przygotowywaniu mas formierskich i prace formierza. Prace te zostały wymienione w dziale III pod pozycją 21 ww. rozporządzenia jako prace w szczególnych warunkach. Prace te ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z tego okresu zatrudnienia wyłączeniu podlega jeden dzień nieusprawiedliwionej nieobecności ubezpieczonego w pracy – 26 stycznia 1983 roku.

Należy też wskazać, iż dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 roku, I UK 393/10).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż prace w szczególnych warunkach ubezpieczony wykonywał na odlewni – od 29 kwietnia 1982 roku do końca okresu zatrudnienia do 31 maja 1983 roku (1 rok 1 miesiąc). Prace wykonywane przez ubezpieczonego po zakończeniu nauki w szkole nie były pracami w szczególnych warunkach, ubezpieczony nie wykonywał tych prac na odlewni, a w dziale przygotowawczym. Jak wyżej wskazano z zadań powierzanych ubezpieczonemu tylko obsługa urządzenia do tłoczenia na prasach może być zaliczona do pracy w szczególnych warunkach. Prac tych ubezpieczony nie wykonywał jednak stale, bowiem poza obsługą tego urządzenia powierzane miał inne prace. Ubezpieczony wniosek o przeniesienie na inne stanowisko z dnia 28 kwietnia 1982 roku uzasadnia zamiarem nauczania się nowego zawodu – formierza, co dodatkowo wskazuje na to, że nie wykonywał tych prac przed 29 kwietnia 1982 roku.

Z okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach w Zakładach (...) niezasadnie wyłączył okresy nieskładkowe w wymiarze 1 miesiąca i 8 dni. Do obliczenia stażu pracy w warunkach szczególnych stosuje się bowiem przepisy

obowiązujące do 1 stycznia 1999 roku, co wprost wynika z treści art.184 ust.1 punkt 1 ww. ustawy. O tym, jakie okresy pracy zalicza się do pracy w szczególnych warunkach, stanowi art.32 ww. ustawy. Od 1 lipca 2004 roku do art.32 ww. ustawy został dodany ust.1a, zgodnie z treścią którego przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się m.in. okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zmiana brzmienia art.32 ww. ustawy nie dotyczy jednak sposobu obliczania stażu pracy osób ubiegających się o emeryturę na podstawie art.184 ustawy, w stosunku do których staż pracy w szczególnych warunkach ustala się na dzień 1 stycznia 1999 roku według przepisów dotychczasowych, a zatem w ich brzmieniu w dniu 1 stycznia 1999 roku. W tej dacie art.32 ustawy nie zawierał zapisu o nieuwzględnianiu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z tych względów okresy niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego przypadające w trakcie wykonywania pracy w szczególnych warunkach podlegają zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonym ubiegającym się o emeryturę na podstawie art.184 ustawy także, gdy przypadają one po dniu 14 listopada 1991 roku. Z ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego (wyroki z dnia 23 kwietnia 2010 roku, II UK 313/09, z dnia 7 lutego 2006 roku, I UK 154/05, z dnia 13 lipca 2011 roku, I UK 12/11) wynika, iż wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 roku okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach określonego w art.184 ustawy wyklucza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art.32 ust.1a ustawy. Pogląd ten został wyrażony także przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 25 czerwca 2014 roku (III AUa 1345/14).

Zatem do stażu pracy ubezpieczonego należy doliczyć okres pobierania zasiłku chorobowego przypadający po 14 listopada 1991 roku w wymiarze 1 miesiąca i 8 dni. Okres ten przypadał w czasie wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w Zakładach (...) w Ł., okresu niespornego między stronami jako okresu pracy w szczególnych warunkach.

Wypłacanie dodatku za pracę w warunkach szkodliwych nie świadczy o tym, że ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy, lecz o tym, że wśród jego obowiązków były takie, które uprawniały go do otrzymywania tego dodatku. Z samego faktu wykonywania pracy w trudnych warunkach nie wynika jeszcze, że pracę taką można uznać za pracę w warunkach szczególnych.

Odnosząc się do twierdzeń ubezpieczonego, że stanowiska jakie zajmował w spornym okresie zatrudnienia ślusarza – krajacza zostały wymienione w zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego należy wskazać, iż z dokumentacji osobowej ubezpieczonego (wpisów dotyczących taryfikatora wynagrodzenia, obliczania stażu pracy) wynika, że zakład pracy podlegał Ministrowi Przemysłu Metalowego, bowiem ubezpieczony miał ustalone wynagrodzenie wg Taryfikatora Kwalifikacyjnego (...) Metalowego oraz obowiązywał go układ zbiorowy dla (...) Maszynowego. Wyodrębnienie prac poszczególnych prac w wykazie A ww. rozporządzenia ma charakter stanowiskowo – branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działkach wskazano konkretne stanowiska przypisane branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie tych prac oznacza, że konkretne stanowisko w danej branży narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym, w zależności w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Zatem ubezpieczony nie może poszukiwać stanowiska pracy w dziale przemysłu lekkiego.

Nadto należy wskazać, iż przesłanką prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ww. ustawy o emeryturach i rentach nie jest każda praca w szkodliwych warunkach, lecz tylko praca wskazana w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku. Zarządzenia resortowe wydane na podstawie tego rozporządzenia utraciły moc jako źródła prawa po wejściu w życie Konstytucji RP (art.87 ust.1 Konstytucji RP, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2004 roku, II UK 79/04). Akty te nie regulowały prawa do emerytury, nierzadko rozszerzały też zakres prac (stanowisk) ponad prace w szczególnych warunkach wskazane w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2009 roku, II UK 199/08, Lex nr 725051). Kwestia relacji zarządzeń

resortowych, wydanych na podstawie §1 ust.2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, do przepisów (wykazów) tego rozporządzenia, określających prace w szczególnych warunkach była oceniana przez Sąd Najwyższy. Zarządzeniom resortowym odmawia się mocy źródła prawa w obecnym porządku konstytucyjnym. Z drugiej strony nie można jednak stwierdzić, że nie mają żadnego znaczenia, gdyż mogą wskazywać, które prace w poszczególnych resortach były zaliczane do prac w szczególnych warunkach oraz w szczególnym charakterze. Tylko takie znaczenie można im przypisać, jednak warunkiem braku sprzeczności z rozporządzeniem z 1983 roku - czyli nie jako bezpośredniej i samodzielnej podstawy prawnej, określającej jaka praca uprawnia do wcześniejszej emerytury (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku, II UK 337/03).

W zarządzeniu Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 roku (Dz.Urz. MG z 1985 roku, nr 1 poz.1) w Dziale III pod pozycja 45 wymieniono prace przy obsłudze agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi na stanowisku krajacza metali (punkt 6). Niemniej jednak jak wynika, z ustaleń Sądu ubezpieczony wykonywał nie tylko prace polegające na krojeniu metali ale także na tokarce, prace ślusarskie, prace przy szlifowaniu. Nie ma dowodów na to by ubezpieczony obsługiwał agregaty do tłoczenia.

Reasumując, doliczenie ubezpieczonemu do szczególnego stażu pracy przypadających po 14 listopada 1991 roku okresów niewykonywania pracy, za które otrzymał świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w łącznym wymiarze 1 miesiąca i 8 dni do uwzględnionego już przez organ rentowy stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 9 lat, 3 miesiące i 20 dni oraz zatrudnienia na stanowisku formierza od 29 kwietnia 1982 roku do 31 maja 1983 roku nie daje podstaw do przyznania prawa do emerytury, na podstawie art.184 ust.1 ww. ustawy o emeryturach i rentach, bowiem okres ten wnosi mniej niż 15 lat.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie A. D., jako niezasadne.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi ubezpieczonego.

4 kwietnia 2018 roku